

NORBERG, JONAS ADOLF

Inventarium öfwer de nyare machiner och modeller som finnas på kongl. modell-kammaren i Stockholm./(Jonas Ad. Norberg.) Stockholm, tryckt hos Joh. Christ. Holmberg, 1801

(Holmberg  
1801

# EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!



## Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

## EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
  - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
  - *Sök:*\* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
  - *Klipp & klistra:*\* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- \*Ej tillgängligt i varje e-bok.

## Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

## Fler e-böcker

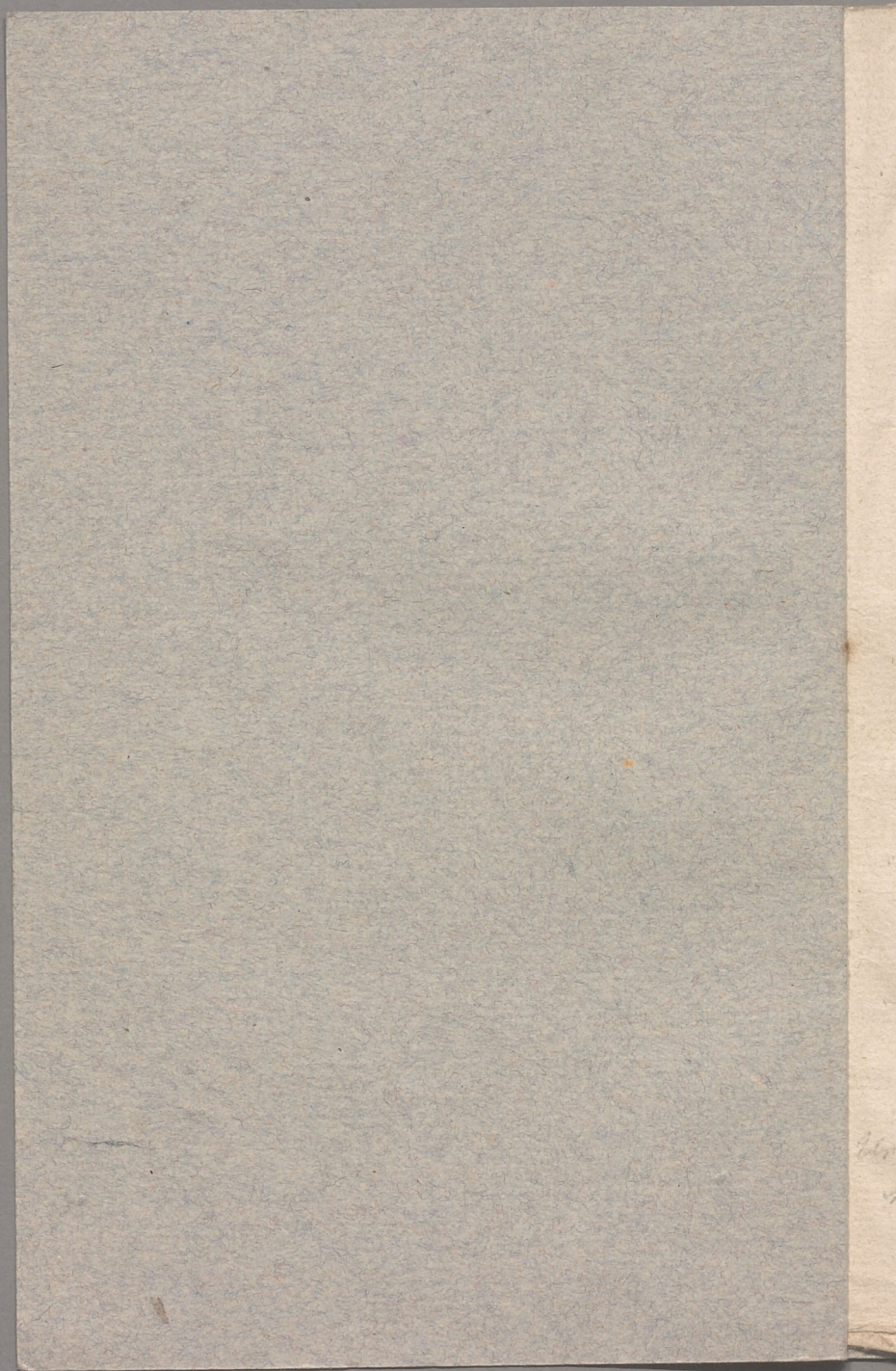
Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>  
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

NORBERG, J. A.

Sv. Saml.  
Teknol.  
Mask  
(Br.)  
1700-1829



1801



J. A. Norberg

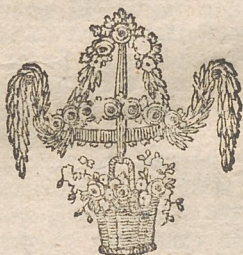
Teknol.  
Mäsk.  
(Pr.)  
1700<sup>o</sup>-1829

# Inventarium

Sfver de nyars

## Machiner och Modeller

Som finnas på Kongl. Modell- & Kammaren  
i Stockholm.



---

STOCKHOLM,

Tryckt hos Joh. Christ. Holmberg, 1801.

Uts. i Magazine för Svenska Hushållningsskolan och  
Konsterna. Åren. 1801. N. 1. n. 16.



1779.

UNIVERSITÄT

1774

Georg August Dreyer

Georg August Dreyer  
1774

1774

Georg August Dreyer





År 1779 utkom ifrån Nordströmska Tryckeriet et så kalladt Inventarium öfwer de *Machiner och Modeller*, som finnas på Kongl. Modellkammaren uti gamla Kongshuset på Riddarholmen.

Det Allmänna kan här af winna kunskap om antalet och beskaffenheten af alla därstädes då besittlige Modeller.

Denne ypperlige Samling uti alle grenar af *Mechaniquen*, redan wid nämde tid så anseelig at det like icke på något ställe utomlands finnes, har sedan blifwit ganska mycket tilldt.

Et classificeradt *Bihang* borde wäl således öfwer de wundne tilldtningar utgifwas; men som det i anseende til tryckningskostnaden m. m. torde draga långt ut på tiden innan et sådant utkommer, har jag anmodat den förtjante Herr *Director*en *Jonas Ad. Norberg*, som wid *Jurättningen* har närmaste inseende, at till widare lämna et fårt *Utdrag* af berörde *Modellkammarens* skrifne *Inventarium* öfwer skedde *Tilldtningar*, sedan den tryckte *Förteckningen* utkom. Detta *Utdrag*, som härhos medföljer, lär hos *Mechaniquens* älskare blifwa wälkommet.

S = r = m.

- N:o 230. Modell på *Lärkhus* til åttillige *Slags* *Trädgårdsfrukter*.  
231 — *Sådestårningen* af *Alensmedshårds* *wärma*.  
232 — *Ria* och *Rölna* *tillsamman*.  
233 — *Wäder-Rior* til *Sådestårning*.  
234 — *Planet-Tafel*, som wisar *Planeters* *nas storlekar* efter *Scat* och *Distans* *cerne* i *Siffror*.

- N:o 235 — Trösk-Machin, med 2:ne råfflade  
Wälstar.
- 236 — Drag- och Gldg-Ugn.
- 237 — Ulltvättnings-Machin.
- 238 — Präsk til Littita af wilda Suråplen.
- 239 — Enbets-Kärta til Stenars bårtförning.
- 240 — Wagn at hemföra flere Sædesstylar  
i sknder, utan spillning.
- 241 — Wattu-Upfordrings-Machin wid Björ-  
sta Grufwa.
- 242 — 3 stort, en Hushålls-Bandstol at tram-  
pa skålet med foten, samt at bruka  
Wäskedar och Skottspole när man wil.
- 243 — Dito Hushålls-Bandstol, som tager  
helt litet rum på et bord.
- 244 — Dito Klister-Machin at til en Wäf-  
kliftra alla warpen för warpningen.
- 245 Modell på en Harts-Tilwertnings-Ugn.
- 246 — på en Kalkugn.
- 247 — En så kallad Stenbjörn.
- 248 — på Tegelugn med 3 Pipor, och eld-  
ningen på gasweln.
- 249 — på Tegelugn med 5 Pipor, eldningen  
på sidan, bågge med hwalf.
- 250 — Pålfran, hwarmed både lurande och  
rätt upstående pålar nedslås.
- 251 — Project til Sædes-arens jämnande  
för affärningen på Affärnings-  
Machin.
- 252 — Tårkhus til de affurne Arens tår-  
kande medelst wäderdrag.
- 253 — Håstyng eller Stubb- och Stenbryt-  
nings-Machin.
- 254 — Pålfran, at utan Håjare, medelst  
widhängde tyngder, nedslå Pålar.
- 255 — Norrländsk Bråk- och Skåkt-Machin,  
at med watterdrift lätt bråka, skåcta  
och bereda Linet.

- N:o 256 — Baron Brauners Lufsplog.  
 257 — Lyst Åker-Räffa.  
 258 — Upfordrings-Kran wid Husbyggnader.  
 259 — Kafelugn med luftrör igenom, til rummens snara wärmande.  
 260 — Att draga up Hästar utur sjön, som gått ned på isen.  
 261 — Lyst-Bals, hwarmed grofwa tyngder kunna uplyftas.  
 262 — Anmärkning wid nästföregående Invention.  
 263 — Swängkran til stora tyngders lyftande i och utur skepp.  
 264. Modell på Windspel på nytt sätt.  
 265 — En Plog.  
 266 — Ny rörelse med Kuggar, Trissor och Kuggstänger, at bruka wid flere slags Byggnader där wäfwars drag icke äre långt och jämt nog.  
 267 — En dito på annat sätt.  
 268 — En en dito, äfwen på annat sätt, alt som byggnaden fordrar.  
 269 — Säg at upståra pålar ner i watten, et qwarter från bottnen.  
 270 — En dito at affåra pålarne rått wid bottnen.  
 271. Modell på en horisontel Wäderqwarn.  
 272 — Invention at ståra ut dreswen på Wäggur-sarlar.  
 273. Modell på Invention af Kafelugn.  
 274 — På Jordbärr.  
 275 — Mudderspräm, bygd i Söderhamn.  
 276 — Handspruta i rätt storlek, af särdeles inrättning, med sin tilhöriga Ståfwa.  
 277. Modell på Bals- och Stårwerk.  
 278 — ny Invention at slipa och polera als lebanda slags Stensorter.  
 279 — en Pump.

- No 280 Modell på en 4-ra-rörig Kåfelugn.  
 281 — en ny Invention af Pump, som drages med Wåderwinge.  
 282 — Pump, som bruktes at pumpa watten utur de Pråmarne, hwari Stenspelarne murades i Strømmen nedanför Kongl. Slottet.  
 283 — en Kåfelugn, som brukas i Tyskland.  
 284 — Ox = Seke.  
 285 — rund Kåfelugn med rör.  
 286 — Jås-kållare at bygga åfwan jord.  
 287 — Till rättelse wid Wattu = och Hamsmarbyggnader.  
 288 — Tråskwålt med fuggar.  
 289 — Sådes = Harpa.  
 290 — Rysk Jås-kållare, byggd åfwan jord.  
 291 — Fyrbåts = Mur.  
 292 Modell på Fyrbåts = Mur, med Kåtrum, Stegar samt Fyrpanna.  
 293 — Fyr = Invention med 2:ne Fyrpannor.  
 294 — Project, huru Fyrkraftaren utan stegar, förmedelst tåg eller lina, kan dragas sig tillika med Kålförådet up på åfra planen af Fyrbåts = muren.  
 295 — Finbladig Såg utan utwårling, och ny invention, at wefwarnes cirkelrörelse ej förorsakar någon brytning wid Sågarmens up = och nedgående, m. m.  
 296 — Potasse Calcinerings = ugn.  
 297 — De i Wåstergöthland bruklige simpla Wåderqwarnar.  
 298 — Rättelse wid de smårre Spegars application i Carlstens Fyr.  
 299 — Wåderqwarnars inrättande, at malsningen i lungt wåder må kunna förårtåas med håfdrift.  
 300 — Swångfran.

- N:o 301. Modell på en Wagn, at kunna wända på  
 ganfka frofig wäg, utan at framhju-  
 len behöfwa wara så små at de gå  
 under wagnen.
- 302 — Invention at afffåra Pålar med i  
 watnet.
- 303 — Hackelse-kistor med hästdrift, som är  
 wärkstald på Penningeby i Roslagen.
- 304 — Invention af Stenwagn.
- 305 — Trådes-stof, med wändbråde på bå-  
 da sidor.
- 306 — Trösk-machin, med i 2:ne coniska Cy-  
 lindrar applicerade kuggar: denne föres-  
 tring circulairt, förmedelst hästdrift.
- 307 — Invention, at skilja eller skåra aren  
 ifrån halmen under skörden på åkern.
308. Modell på sätt at förut med wighet jäms-  
 na aren, innan de i förberörde Mas-  
 chin inläggas til afffärning.
- 309 — Invention at pröfwa Sjöbottnens  
 bestaffenhet.
- 310 — Måstugn.
- 311 — Slußbyggnaden wid Mikala By i  
 Lampelå Socken och Lavastebus Län.
- 312 — Åktyg, list en båt med hjul, förmod-  
 ligen at nyttja på swag is; sättes i  
 gång af de åkande förmedelst wesswar.
- 313 — Trådbålg med fjädrar.
- 314 — En Hartspråß.
- 315 — Präm at mura Stenpelare uti.
- 316 — Brobyggnaden emellan Nockeby och  
 Kerfö wid Droffningholm.
- 317 — Invention at säga bottnar til Åskar.
- 318 — Lufsplog.
- 319 — Ugn och Hus för Rinnröfs tilwerkning.
- 320 — Dubbla Trådbålgars application til  
 Smedjehårdar.
- 321 — Mudderslotta, brukad wid Dockbyggs-  
 naden i Carlscrona. N 4 N:o

- N:o 322. Modell til en Flotta med därpå applicerat Segel, at uphämta stora stenar från sjöbottnen.
- 323 — Sädes-Magasins inrättning.
- 324 — Kiselslampen wid Kongsholms Glasbruk, jämte ny invention til Kisels stättning.
- 325 — Nyländska Gaffelplogen.
- 326 — Något project til Brobyggnad.
- 327 — Til samma ändamål som föregående.
- 328 — Uppvindnings- och nedsläppningsinvention til stora stenars läggande på vanliga stenbjörnar.
- 329 — Invention at drifwa 20 pumpar, förmedelst trampning af manskap; bruktes wid nya Stenbro-byggnaden wid Riddarholmen.
- 330 — Spisel och Bakugn.
- 331 — Järnbeslagen Åkerwält.
- 332 — En dito, men skiljer något i Järnbeslaget.
- 333 — Bill- och Skårhark.
- 334 — Den så kallade Helsinges Billharkswen.
- 335 — En Plog.
- 336 — Husknutars hophuggning.
- 337 — En dito, men skiljer något i hophuggningen.
- 338 — En så kallad Lax-knut.
- 339 — Stensågning- och slipningsinvention.
- 340 — Invention at bärta Canoner perpendiculart.
- 341 — Trebillad Plog eller Trådesflokt.
- 342 — Renrånfare, hörande til Åkerbruket.
- 343 — Taktäckningsfått.
- 344 — En Ponton-Brygga.
- 345 — Flerehanda Inventioner til Stens förädling.
- 346 — Rund Kafelugn, hwars undra del är fyrkantig.

- N:o 347. Modell til en Sånings-Machin, med 17 Såningsbillar.  
 348 — En Hackelse-kista.  
 349 — En Klädtvättningss-Machin; lifnar en Bytta eller Tina.  
 350 — Hårfakelugn, med spjället bakom Eldstaden.  
 351 — Invention af Windbrobyggnad på pålar.  
 352 — Spisel med flere Fyrhål, samt Stekugn.  
 353 — Hårfakelugn; skiljer något i rörgångarne från N:o 350.  
 354 — Hålmangel, där häften går åt en och samma led.  
 355. Machin i rätt storlek, at skära ut tuggar på hjul.  
 356. Modell på Spisel, så inrättad, at hindra inråkning.  
 357 — Slip- och Kratsugn.  
 358 — En Darrugn. Denna, samt föregående, böra til Bergwerks-handteringen.  
 359. Stol, i rätt storlek, hwari den sittande kan föra sig sj. lf.

Då åtskillige låtit förmärka åstundan at få någon underrättelse om skillnaden på de rbrlige Spegel-Fyror min Sal. Fäder inrättat til Sjös farandes rättelse, så kan här och wara lågligt några ord därom at anföra. Alla tre äro rbrlige förmedelst Urwerk, til storlek som wisarverket i Torn-Ur, med ny invention på Pendel-Verk och mera.

1:o Den försti blef färdig och upfattes på Korsö wid Sandhamn år 1768. Har 2:ne stora Lyktor, med 2:ne förqyide och polerade Koppar-Speglar af 5 quarters Corda i hwardera; och en Lampa med 3 fullkomliga Bomulls-welar och Rosolja, sitter i Focus af hwardera Lyktans 2:ne Speglar til deras uppsande. Dese Lyktor tändas och skutas om aftenen utom Väken, en på hwar sida,

gå där af och an, ansas där om natten så ofta som behöfves, och dragas in igen om morgonen.

Denne Fyr kostar aldraminst at underhålla, efter där icke äro mer än 2:ne Lampor; Men Spegelarne blefwo en tid i början nog illa medfarne af då warande mycket owulige Fyrwaktare.

2:o Drifårs Fyrbåk, 3 a 4 mil sjöväg utanför Dregrund. Spegel-Fyren därtill war färdig och blef uvsatt 1769; här 4 st. lika Spegelr som på Korsö, och den 5:te en Metall-Spegel af de för därwarande gamla: En stor sexkantig pelare står midt uti Fyrningsrummet, och däruppå sitta Spegelarne åt sjösidan, alla 5 rörlige, at af Uret wända sig fram och åter; här har hwarje Spegel i Focus sin egen Lamppa, som äro 5 Lampor, och således 2 och en half gång så dyr at underhålla som Korsö.

Denna skilnad kommer endast af Båfarnes första byggnad; ty Korsö har full mur på halfwa Cirkeln om lycktrummet åt landsidan, och Drifår har den stora pelaren som skymmer för Gräbn: således är och ingen Controll åt land, huru Fyrningen ser på någondera.

3:o Fjördenfull som man fant fel hwilka icke kunde förefommas wid bägge föregående, så tänktes på en annorlunda inrättad, som icke syntes hafwa något fel, och gjordes därpå litet utkast i Modell.

Densamma är det nu, som i förledet är och året förut blifwit färdiggjord, och i förleden höftas uppsattes på Tornet af Carlstens Fästning wid Marsstrand. Rundtomkring Lycktrummet äro wackra klara fönstier, och däromkring en säker gång, at gå ut och stärka fönstren utanpå, när så behöfves.

Midt inuti Lycktrummet står en perpendiculair Axel, som af Uret drages omkring en gång på hwarje 5 minuter; på denne Axel sitta 6 st. Spegelramar med hwar sin starkt färgylde och wäl polerade Reflexions-Spegel, hwaraf alt 2 och 2 sitta i rät winkel emot hwarandra, så at deras Foci sammanslöta i en

en punkt, där Lampans läge brinner. Dese 3 par Spegel sitta på hwar sin 3:de del af Arelns Peripheri, och intaga 270 grader; därfore äro allenast 30 grader öfrige emellan hwardera Spegel-paret; detta förorsakar de 6 starka och 3 swagare ljus under hwarje omgång; (se Svr. Tidn. N:o 14 den 15 Februari 1781). Således kan han ganska wäl kännas ifrån alla andra både Spegel- och Stenkäls-Fyrar; ty af de många resande, nästan ifrån alla werldens orter, har ingen wetat om rörlig Spegel-Fyr annorstädes.

Denne Fyr har 1:o den förmån, at där är så god Controll på Fyrningens riktighet, i Marstrand at se Lamporna, och på barna omkring.

2:o Den swanligt stora högd, 133 och en half Swenska alnar öfwer Watten-Horizonten, gör at han synes långt vidare ut i sjön, än de wanlige lägare Fyrbåtar. Och får man 3:to en så skicklig och aktsam Fyrwaktare, som fyrnings-rummet är wäl anlagt och Fyren wäl gjord til; så lär han förwärfwa sig namn af den bästa Spegel-Fyr, som någorstädes ännu är byagd.

Stockholm den 4 Februarii 1795.

Jonas Ad. Norberg.

Sedan den i Extra Posten N:o 36 för den 13 Februarii 1795 införde förteckning på Modeller, hwarmed samlingen wid Kongl. Modell-Kammern blifwit tilldelt ifrån det först af framledue Directuren Norberg år 1779 utgifne Inventarium, sbljer nu en fortsättning ifrån N:o 359, som är den sista Nummern i nämde Extra Post:

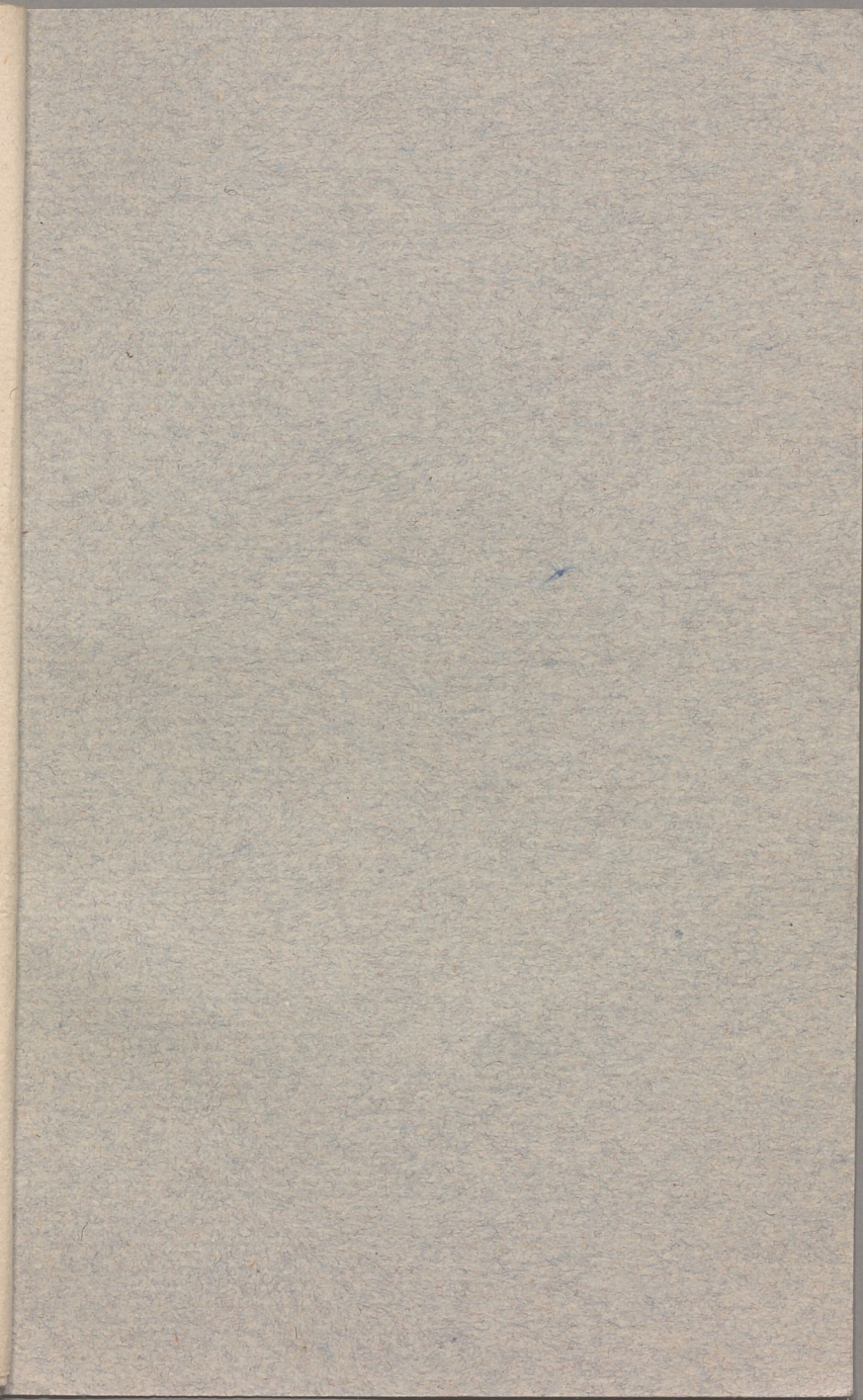
- N:o 360. Modell på en Wind- och Drifugn.  
 361 — Amalgamerings-Öfurn.  
 362 — Segeruan til hwilken brukas flämeld.  
 363 — Segerhård.  
 364 — Öfurnhård.

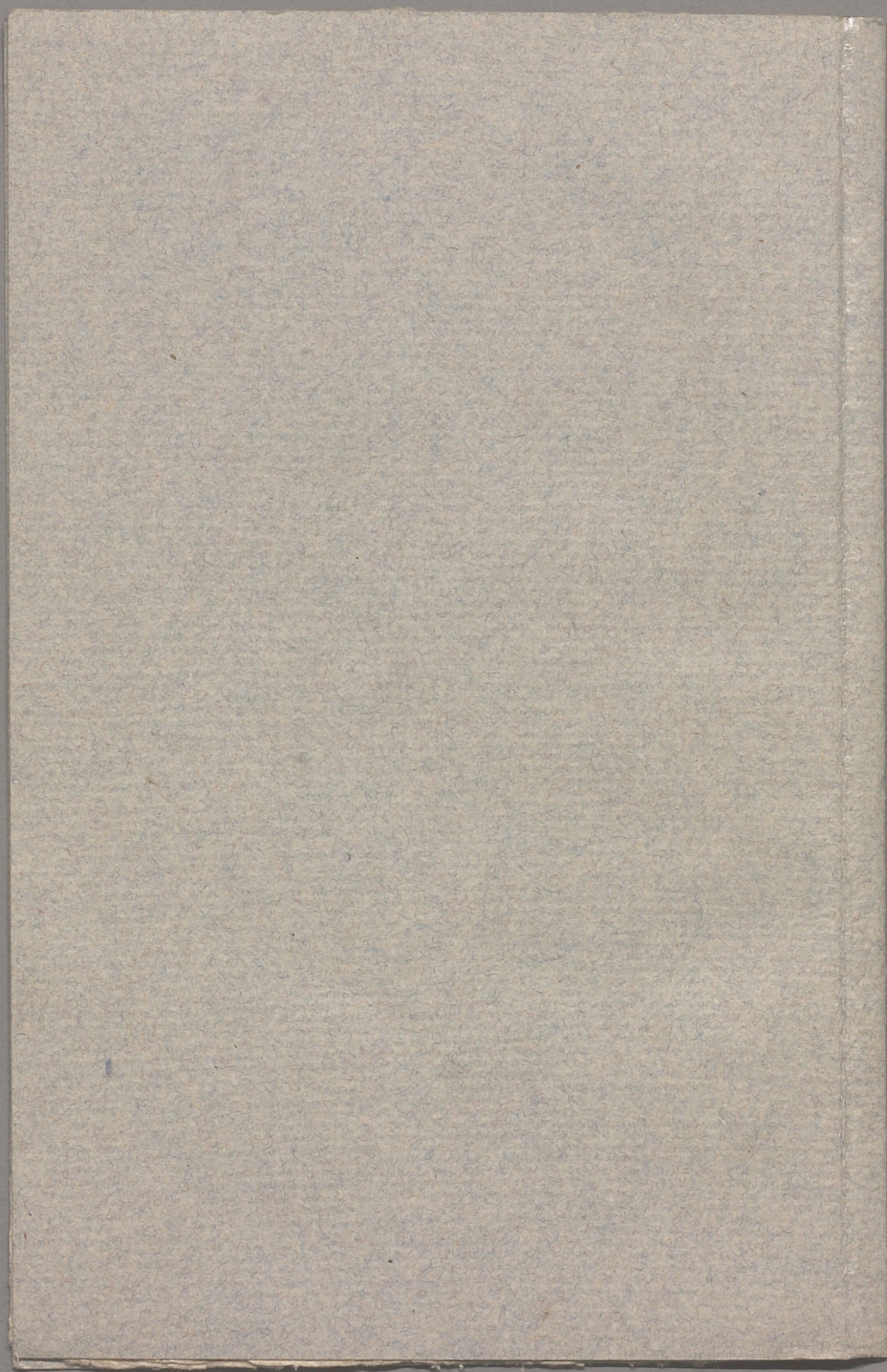
N:o

- N:o 365. Modell på en Drifugn. Denne samt de  
 föregående ifrån och med N:o 360  
 äro allt at nyttja wid Bergwårks-  
 handteringen.
- 366 — Sawolax Swedjeplog.
- 367 — Trösk-Machin, inventerad af en Bonde.
- 368 — Malm-uppsforingswårk, med 4:ra  
 pumpar, där Håsten beständigt går  
 åt en led.
- 369 — Brännugn, nyttjas wid Bergwårken.
- 370 — Endplog, i hwilken creaturen gå, och  
 således skjuta Plogen framför sig.
- 371 — Trösk-Ugn, äfwen til Bergwårkens  
 behof.
- 372 — Ugn, til Silfwerimalms smältning.
- 373 — Bomullspinnings-Invention, at en  
 person kan spinna på 4<sup>o</sup> spel eller  
 rullar på en gång.
374. Et Copier-Instrument at reducera för-  
 re ritningar til mindre.
375. En Perspektivritnings-Machin: denne, så  
 wäl som den föregående, är i rätt storlek.
- 376 — Ugn til Malmråsters smältande.
- 377 — Sædes-Magasin i hwilket Sæden oms-  
 röres: har fler bottnar; och at åga  
 styrka wid omrörningen, fler densam-  
 ma med spel.
- 378 — Knif-Bladd at härtrånsa ogräs på  
 Lådes-Urtrar.
- 379 — Bålg eller Pust at nyttjas wid Berg-  
 wårken.
- 380 — Dikes-Harf med 15 Ristar.
- 381 — Invention at lyfla Skeppsnaglar.
- 382 — Simpel Håst-qwarn.
- 383 — Bombkastnings-Invention, hydr til  
 Experiment-Machiner.
- 384 — Simpel Brandstege.

Stockholm den 2 Martii 1801.

Jonas Ad. Norberg.





[www.books2ebooks.eu](http://www.books2ebooks.eu)